

Att.:

Referat af møde i Følgegruppen EU LIFE Østdanske Højmoser Horreby Lyng 8. maj 2014

25-06-2014

Deltagere

Verner Hansen, Lodsejer repræsentant
Jørgen Hilleke, Lodsejer repræsentant (kom senere)
Sven Thorsen, Danmarks Naturfredningsforening, valgt af Grønt Råd
John Knudsen, Friluftsrådet, valgt af Grønt Råd
Mette Risager, Risager Consult - højmosesekspert
Frederik Cordes, Leder Natur, Guldborgsund Kommune (formand)
Anita Pedersen, EU LIFE projektleder, Guldborgsund Kommune (ref)

1. Velkomst og præsentation af de fremmødte

Som formand for Følgegruppen bød Frederik Cordes velkommen. Der var så en kort præsentation af de fremmødte.

2. Kommissoriet – hvad er følgegruppens opgave

Frederik gennemgik kommissoriet, og fremhævede, at det var vigtigt for kommunen, at Følgegruppen var rådgivere til projektet men samtidig være orienteret om, hvad der foregik.

3. Hvad går EU LIFE projektet ud på – hvad er allerede igangsat

Anita fortalte kort om projektet. Formålet med projektet er at sikre højmosen for eftertiden i samarbejde med lodsejerne, for at vi herigennem kan sikre implementeringen af Natura 2000-planen for mosen.

De væsentligste aktiviteter vedrører vand. Det skal sikres, at der ikke tilføres næringsrigt drænvand til mosen. Hvis man skal sikre højmosen for eftertiden, er det væsentligste, at man får sikret, at der ikke tilføres næringsrigt vand til mosen. Der må kort sagt ikke tilføres andet en regnvand. Dernæst er det væsentligt, at mosen tilbageholder så meget regnvand som mulig, og i så lang tid som mulig for at sikre den fugtighed, som er det fundamentale grundlag for, at sphagnum mosserne kan trives i mosen. Det optimale vil derfor være, at det eneste vand, der forlader mosen, er via fordampning. Højmoser er følsomme over for næringsstofftilførsel. Sphagnum og særlige planter, der findes i disse højmosemiljøer, kan ikke tåle næringsstofftilførsel – de dør simpelthen. Derfor er det væsentligt, at der ikke tilføres næringsrigt drænvand til mosen.

GULDBORGSUND KOMMUNE

NATUR, MILJØ & PLAN
PARKVEJ 37,
4800 NYKØBING F
TLF +45 5473 1000
FAX +45 5473 1020
EMAIL: NATUR-MILJØE-PLAN@
GULDBORGSUND.DK
WWW.GULDBORGSUND.DK

DOKNR. 160267-14
SAGSNR. 13/43665
SAGSBEHANDLER:
Anita Pedersen
DIR +45
MOB

CVR NR. 29 18 85 99

TELEFONTIDER:
MAN-ONS KL. 9.00-15.00
TORS KL. 9.00-17.00
FRE KL. 9.00-12.00

Af aktiviteter som er igangsat kan næves følgende:

1. Kommunen har erhvervet 92 ha af Horreby Lyng
2. Lodsejer samtaler er gennemført første runde for næste 90% af lods-ejerne.
3. De biologiske kortlægninger er sendt i udbud og konsulenter er hyret. Det drejer sig om Stor Kærguldsmed, kortlægning af højmosaplantearter, forvaltningstiltag.
4. Der er foretaget rydninger af nåletræerne. Det er forud for tidsplanen, men vi har følt os presset, da der står i fredningen, at rydninger skal finde sted, så snart træerne er hugstmodne. Da vi er ny lodsejer, har vi måttet efterleve fredningen med det samme. Da sommeren 2013 var meget tør, var vandstanden meget lav i mosen, og vi har derfor udnyttet denne mulighed. Træ er blevet fældet på alle nåletræsarealerne, men alt er endnu ikke kørt ud. Det planlægges at køre det sidste ud i sommeren 2014.
5. Der skal foretages en "holdningstilkedegivelsesanalyse". Der er hyret en konsulent til opgaven, som vil tale med enkelte lodsejere og naboer til projektområdet. Der vil blive udarbejdet en socio-økonomisk rapport.
6. Hjemmeside www.lifeeast.dk er blevet etableret
7. Projektledelse ift Sorø kommune er på plads og der holdes regelmæssige møder.
8. Vi er allerede blevet evalueret af EU sidst i marts. Vi føler, at det gik godt. Vi afventer deres tilbagemelding.

4. Hvad er en højmose – hvilke tiltag skal der ske i Horreby Lyng for at vi kan få retableret højmosen

Mette Risager lavede en præsentation af, hvad en højmose er, og hvad der skal til, for at vi kan få retableret Horreby Lyng igen.

Den primære udfordring for os er vandet. Vi skal sikre at der ikke tilføres næringsrigt drænvand til mosen, og samtidig skal vi sikre tilbageholdelse af regnvand så lang tid som muligt for at begunstige vækst af sphagnum mosserne. Der findes også sphagnum mosser i arealer der er næringsberiget, men det er ikke de ideelle arter for den næringsfattige højmose.

Der var en god faglig diskussion omkring fordele og ulemper ved tilbageholdelse af vand, samt hvilke virkemidler der kan anvendes ift diger, tørvebalke, spuns mv.

Der var også diskussion omkring rydninger og hvilke positive samt negative effekter, det kan have.

Mette Risager er påbegyndt udarbejdelse af forslag til forvaltningstiltag, som vi vil blive fremlagt på det næste følgegruppemøde.

5. Input til formidling

I forbindelse med projektet skal der etableres en primitiv udstillingsbygning. Følgegruppen blev bedt om at gå i tænkeboks ift design og placering, samt hvilke historier, de mente, at der skulle fortælles.

Sven kom med forslag om, man kunne formidle hvor "høj" mosen engang har været. Så man med egne øjne kan se, hvor meget mosen er faldet sammen, og hvor meget tørv der er blevet fjernet.

Der var ligeledes ønsker om at indtænke formidling af mosen til skolebørn, men det skal der så indtænkes nye fondsmidler til.

6. Andre formidlings- og publikumsaktiviteter i mosen

Der er etableret formidlings- og publikumsaktiviteter i mosen for midler fra Friluftsrådet og Puljen til formidling af fortidsminder under NaturErhverv. Projektet er stort set afsluttet. Der mangler et par skilte og afrapportering.

Fredningsnævnet er blevet ansøgt omkring opsætning af et toilet omkring Torvet. Vi afventer deres sagsbehandling.

7. Anden drift

Skov- og Naturkonsulent Thyge Andersen er blevet hyret som skovfoged til at tilse den kommunale del af Lyngen. Der er en del vedligehold som slåning af stier, tilsyn med skrald, tilsyn med jagtlejer mv.

8. Emne og tidspunkt for næste møde

Det blev aftalt, at møderne afholdes, når vi har noget relevant at formidle og ønsker råd omkring fra følgegruppen. Det forventes dog, at næste møde vil finde sted i september måned.

9. Eventuelt

Projektet skal afholde en "Kick-off workshop". Det bliver en fælles opstarts workshop for både Horreby Lyng og Store Åmosen. Den vil finde sted torsdag den 9. oktober 2014 i Guldborgsund Kommune. Formålet med projektet er at få dialog omkring relevant emner for vores projekter med diverse eksperter samt fremlægge resultaterne af de indledende undersøgelser.

Med venlig hilsen

Anita Pedersen
Projektleder EU LIFE Østdanske Højmoser